

Входячи в конкретно-одичний твір, цей простір набуває особливої часової впорядкованості, що трансформує його початкові семантичні тенденції, обмежує його смислові можливості, здійснює їх вибір як вибір матеріалу, реалізує їх адекватно новим умовам музичної творчості. Таким чином, музичний твір виявляється не частиною історичного музичного контексту, але сам виступає як контекст, що породжує нові значення – стосовно музично-текстових формацій. Так він постає композиційним провідником художнього "очищення".

Використані джерела

1. Бахтин М. Из записей 1970-1971 годов / М. Бахтин // Эстетика словесного творчества. 2-е изд. [сост. С. Бочаров; прим. С. Бочарова и С. Аверинцева]. – М. : Искусство, 1986. – С. 355–380.
2. Бахтин М. Эстетика словесного творчества. 2-е изд. / М. Бахтин // [сост. С. Бочаров; прим. С. Аверинцева и С. Бочарова]. – М. : Искусство, 1986. – 445 с.
3. Выготский Л. Психология искусства / Л. Выготский. – М. : Искусство, 1968. – 576 с.
4. Выготский Л. С. История развития высших психических функций : Собр. соч. в 6 т. / Л. С. Выготский – М. : Педагогика, 1983. – Т. 3. – С. 5–328.
5. Мамардашвили М. Техника понимания / М. Мамардашвили // Мой опыт нетипичен. – СПб. : Азбука, 2000. – С.183–198.

УКД 008.001

Олександр Вікторович Яковлев
кандидат історичних наук,
докторант Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв

РЕАЛІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ГУМАНІТАРНИХ СТРАТЕГІЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

У статті окреслені шляхи реалізації міжнародних гуманітарних стратегій Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, визначені проблеми і завдання гуманітарних стратегій як найважливішого чинника культурної інтеграції. Представлена міжнародна діяльність кафедри теорії, історії культури і музикознавства НАКККіМ, зокрема в аспекті діалогу культур: Україна – Греція – Сербія. Проаналізовано феномен гуманітарних стратегій та його аспекти в сучасній українській культурі.

Ключові слова: міжнародні гуманітарні стратегії, культурний діалог: Україна – Греція – Сербія, українська культурна стратегія.

Ways and forms of humanitarian strategies in the National Academy of Managerial Personnel of Culture and Art are represented in the article, are defined international aspects and problems of humanitarian strategies as one of the most important factors of cultural intergration. International activity of the department of theory, history and musicology, cultural dialogue between Ukraine, Greece and Serbia is represented. The article gives foundation of studying of humanitarian strategy phenomenon and its specific for modern Ukrainian culture.

Keywords: *international humanitarian strategies, cultural dialogue: Ukraine – Greece – Serbia, specific aspects of Ukrainian cultural strategies.*

Звернення науково-дослідницьких інтересів до поняття "гуманітарного" пов'язане з розширенням дискурсивного простору культурології, її людинознавчою сутністю, розширенням сучасних знань про культуру як про творче середовище людського спілкування. Важливим є поєднання гуманітарного з визначенням культурної стратегії, тобто розробленням концепції гуманітарного розвитку, що сприяє зростанню творчого потенціалу людини як суб'єкта, який діє в культурному середовищі. Вихід сучасної незалежної України у світовий постіндустріальний простір зумовлює також вивчення можливостей розширення міжнародних культурних відносин як засобу діалогу культур у просторі полікультурного світу [1].

Зазначені чинники зумовили дослідження на кафедрі теорії, історії культури і музикознавства НАКККіМ актуальних наукових проблем: "Міжнародні гуманітарні стратегії в сучасній Україні як системний культурно-творчий феномен" (аспірант М.О. Тимошенко, науковий керівник В.Д. Шульгіна) та "Синергетика регіональних ідентичностей в культурному континуумі України кінця ХХ – початку ХХІ століття" (докторант О.В. Яковлев, науковий консультант В.А. Личковах). Мається на увазі як концептуальне вирішення завдань міжнародних гуманітарних стратегій, так і висвітлення шляхів їх практичної реалізації [1; 2; 3].

За результатами проведеного дослідження, виявлено основні завдання вивчення культуротворчих можливостей сучасної української культури в її стратегічно-гуманітарній спрямованості: визначення знакового змісту гуманітарних стратегій, характеру, способів та форм міжкультурного діалогу; усвідомлення ролі людини – особистісного фактора як головного чинника гуманітаризації культури та її стратегічного скерування. Важливою рисою названої стратегії є її часова тривалість та просторова поширеність на відміну від епізодичної тактичної дії, адже стратегія розрахована на усталеність та універсальну значущість. Охоплюючи сферу міжнародних взаємодій, вона набуває множинності вияву у формах комунікативних інституцій і стає важливим чинником глобалізації в її позитивному значенні [1].

Міжнародна діяльність кафедри теорії, історії культури і музикознавства здійснюється в різних формах комунікативних інституцій. Це постійне членство професорів кафедри в міжнародних професійних організаціях: І.О. Шевченко – член всесвітньої бібліотечної асоціації (IFLA) і голова Українського відділення IFLA, заступник голови – професор Я.О. Хіміч. І.О. Шевченко і Я.О. Хіміч є організаторами міжнародної навчальної програми для бібліотечних кадрів України в Швеції, їх плідна діяльність відзначена міжнародним сертифікатом Австрійської бібліотеки у Відні.

В.Д. Шульгіна – член міжнародних асоціацій при ЮНЕСКО "Електронне зображення і візуальні мистецтва" (EVA) у Великій Британії і "Асоціації музичних бібліотек, архівів і документальних центрів" (IAML) у Німеччині. В.Д. Шульгіна – учасник і доповідач на конференціях зазначених товариств у Берліні, Флоренції, Варшаві, Дубліні, Сан-Себастьяно, Женеві, Москві, Единбурзі.

Доцент О.С. Афоніна – постійний учасник "Российских культурологических конгрессов" в С.-Перербурзі. Професор О.Л. Зосім як відомий фахівець у галузі медієвістики регулярно бере участь у міжнародних конференціях Православного Свято-Тихонівського гуманітарного університету (Москва). Професор М. Ю. Ржевська є розробником міжнародного наукового проекту "Музична освіта в Центральній і Східній Європі", ініційованого Інститутом музики і танцю у Варшаві. В.Я. Редя підтримує творчі зв'язки з Тбіліською державною консерваторією.

Професор О.В. Овчарук у співпраці з Ставропегійським університетом є учасником програми "Міжкультурні контакти: Україна – Німеччина", мета якої поширення здобутків української культури і мови для громадян Німеччини. С.М. Садовенко співпрацює з Гродненським державним університетом імені Янка Купала та Мінським державним гуманітарним університетом (Білорусь). А.І. Бондаренко – автор 400 позицій про українську музичну культуру в енциклопедії "Вікіпедія" (Німеччина).

Міжнародні проекти кафедри теорії, історії культури і музикознавства включають такі напрями:

- Культура і трансформація освіти (Київ – Одеса – Варшава – Москва) із залученням Університету ім. Ф. Шопена, Одеської національної музичної академії імені А. Нежданової, Московської консерваторії ім. П. Чайковського, НАККіМ (проведення конференцій у травні щорічно);

- Діалог культур (Україна – Греція – Сербія) із залученням Посольства Греції в Україні, Університету в Афінах, Університету у Ніші (проведення конференцій у вересні щорічно);

- Електронне зображення і візуальні мистецтва – EVA (Берлін, проведення конференцій у листопаді щорічно);

- Започаткування міжнародного двомовного (українською і англійською) фахового видання НАККіМ і ОНМА ім. А. Нежданової "Інновація гуманітарного знання: культурологія, філологія, музикознавство".

Проаналізуємо міжнародні гуманітарні стратегії діяльності кафедри теорії, історії культури і музикознавства НАККіМ з боку їх практичної реалізації у процесі виконання пілотних проектів сумісної діяльності України і Греції.

Програма проекту "Діалог культур: Україна – Греція" має декілька етапів свого розгортання:

1. Проведення міжнародних конференцій на базі НАККіМ (2010 –2012 рр.) з виданням збірок матеріалів конференцій [4; 5; 6];

2. Ознайомлення з духовною культурою Греції з відвідуванням старовинних пам'ятних місцевостей. Визначення змісту творчої співпраці науковців НАККіМ і Університету в Афінах, складання договору про сумісну наукову і навчальну діяльність [7];

3. Проведення міжнародної слов'янської конференції "Діалог культур: Україна – Греція – Сербія" (жовтень 2012 р.) у місті Ніш (Сербія) з виданням збірки матеріалів конференції [7].

У складі української делегації, що відвідала Грецію 2012 р., були: автор проекту доцент НАККіМ Л. Терещенко-Кайдан, доктори наук, професори А. Терещенко, Г. Сагач, Г. Мартинко, В. Шульгіна, іконописець Р. Кайдан, аспірантська та студентська молодь з НАККіМ і Слов'янського університету. Ознайомлення з духовною культурою Греції включало відвідування старовинних монастирів та спілкування з вченими у славетному місці Греції Метеори, де з XI століття на високих вершинах скель почали виникати скити і монастирі. Зараз у Метеорах діють вісім старовинних монастирів, які притягують до себе численних паломників.

У монастирі Св. Варлаама, що побудований в середині XIV століття на скелі на висоті 400 м над рівнем моря, відбулася зустріч делегації з настоятелем монастиря ігуменом О. Феофаном. Обговорювались питання налагодження наукових і духовних зв'язків України і Греції, зокрема щодо вивчення українськими вченими кириличного рукописного фонду, що зберігається в бібліотеці монастиря і має українське коріння. Відвідали майстер клас (проведений спеціально для членів делегації) з написання метеорівської ікони по шовку в іконописній майстерні Дмитра Зіндраса.

У монастирі Св. Трійці та Св. Рафаїла, Миколая та Ірини відбулись зустріч з настоятелем монастиря єпископом Філофеосом та вручення йому ікони Св. Рафаїла, Миколая та Ірини та ікони Призри на смиріння, написаних українським іконописцем Русланом Кайданом. Домовлено з єпископом Феофелосом про налагодження наукових зв'язків з університетами в Салоніках і Афінах, підписана угода про співпрацю НАКККіМ з Університетом в Афінах, конкретизовані сфери сумісної наукової і навчальної діяльності, зокрема дослідження вченими НАКККіМ нотних рукописів в Греції, що мають українське походження.

Конференція "Діалог культур: Україна–Греція–Сербія" проходила 10-15 жовтня 2012 у м. Ніш (Сербія). Автор проекту канд. мистецтвознавства Л.В. Терещенко-Кайдан, керівник проекту доктор мистецтвознавства В.Д. Шульгіна (НАКККіМ). Організатором і керівником роботи конференції у Сербії був доктор богослов'я, протоієрей, настоятель храму трьох святителів в Акраті (Ахея) і храму в м. З'янконт (Патри – Греція), голова Спільки Українсько-сербсько-грецької дружби Сатіріс Коскоріс. Він вже надіслав лист подяки ректору НАКККіМ професору Чернецю В.Г., де відзначив творчу участь у роботі конференції делегації науковців НАКККіМ з пропозицією подальшої співпраці. Співголовою конференції був о. Всеволод, настоятель Святоольгінського храму в Києві, голова Київського відділення Спільки Українсько–сербсько–грецької дружби.

Програма конференції включала ознайомлення з науковою та навчальною діяльністю закладів Сербії: Духовної семінарії та академії у м. Ніш (директор О. Милутін, протоієрей, настоятель сербського храму Св. Трійці у Нішу), Університету у Нішу, школи для глухонімих дітей-сиріт, Туристичного коледжу, Танцювальної школи в Афінах (делегатія з цієї школи брала участь у роботі конференції).

В аспекті налагодження громадських зв'язків проходили зустрічі з Мітрополітом сербським, Принцесою Сербії, настоятелем одного з найвеличніших храмів Європи кафедрального собору Св. Савви (сербського святого ХУ ст.) в Белграді О. Даніїлом (храм побудований в ім'я всіх захисників Сербії на гроші пожертвувань), а також префектом Департаменту освіти мерії м. Ніш.

Засідання конференції проводились у приміщеннях мерії м. Ніш і Економічного факультету Університету в Нішу ("Регіональна привредна комора"). У роботі конференції взяли участь провідні вчені Сербії, Греції, які зацікавлені обміном досвідом з професорами НАКККіМ. Доктор Сатіріс Коскоріс окреслив перспективи роботи Спільки Українсько-сербсько-грецької дружби. Доктор Лукаш Диметріус, професор Афінського Університету, спеціаліст у галузі феноменології, відзначив налагодження зв'язків слов'янських народів у контексті розвитку православної церкви. Хореограф, викладач танців доктор Георгиус виступив з доповіддю "Традиційні танці та релігійні традиції" про стародавні витоки грецьких народних танців. Доктор Марія Хоторо з Міністерства освіти Греції розповіла про досвід діяльності грецької школи для дітей з особливими потребами – даунами (сама має таку дитину). В обговоренні доповідей вчених взяла участь також українська делегація, у склад якої входили професори та доценти НАКККіМ В. Шульгіна, Л. Терещенко-Кайдан, О. Зосім, С. Садовенко, В. Личковах, а також перекладач із Слов'янського університету доцент Л. Макарова, здобувач НАКККіМ.

Доповіді членів української делегації були відзначені в процесі дискусій та на пресконференції як актуальні за проблематикою симпозіуму, високої гуманістичної спрямованості, науково обґрунтовані, оригінальні за своїми ідеями. Всі доповіді були представлені у друкованому перекладі на грецьку мову, супроводжувались ілюстративним матеріалом як презентації і викликали великий інтерес аудиторії. Матеріали симпозіуму надруковані в Греції окремою збіркою [7].

В. Шульгіна і О. Яковлев в своїй доповіді обґрунтували концепцію та перспективи міжнародної наукової та навчальної діяльності НАКККіМ, зокрема кафедри теорії, історії культури і музикознавства. Л. Терещенко-Кайдан визначила мету та завдання проекту "Діалог культур: Україна – Греція" з поступовим розширенням кількості учасників діалогу. Зацікавленість викликала доповідь С. Садовенко своєю практичною спрямованістю на відродження народних співочих традицій в дитячому ансамблі "Ладоньки". В. Личковах у яскравому виступі підкреслив інтегруючу роль християнства (православ'я), що зміцнює спільні засади духовного життя в діалозі культур православних народів, зокрема Греції, Сербії, України.

Відкриттям для учасників конференції стало ознайомлення з українським монодійним співом у майстерному виконанні Л. Терещенко-Кайдан та з псалмами барокової доби у виступі О. Зосім. Український, сербський, грецький спів і танці пронизували як науковий дискурс, так і час неформального спілкування. Найчастіше це виникало за ініціативи української і грецької делегації і супроводжувалося врученням подарунків від України, зокрема рушників від наукової частини НАКККіМ.

Взагалі характерною рисою роботи конференції була гуманітарна та культурна спрямованість її програм, що включала зустрічі з громадськістю (обмін державними прапорами), діями православного духівництва, відвідування закладів для дітей з особливими потребами, ознайомлення з традиціями церковного співу в храмах Сербії на богослужіннях.

Загалом участь українських вчених у міжнародних конференціях гуманітарно-культурологічного спрямування, збагачення українського досвіду напрацюваннями в галузі громадських зв'язків та гуманітарних акцій, поширення наукового та навчального досвіду українських вчених в європейському просторі сприятиме розширенню міжнародних гуманітарних стратегій України.

Використані джерела

1. Тимошенко М.О. Міжнародні гуманітарні стратегії в сучасній Україні як системний культуротворчий феномен: автореф. дис. канд. культурології / М.О. Тимошенко / 26.00.01: теорія та історія культури. – К.: НАКККіМ, 2012. – 17 с.
2. Яковлев О.В. Культурологічна регіоніка в дослідженнях кафедри теоретичної, прикладної культурології і музикознавства НАКККіМ / О.В. Яковлев // Діяльність продюсера в культурно-мистецькому просторі XXI століття. – К., 2011. – С. 7-9.
3. Шульгіна В.Д. Міжкультурний діалог у теорії та історії культури (за матеріалами діяльності кафедри теорії, історії культури і музикознавства) / В.Д. Шульгіна // Трансформація освіти і культура: традиції та сучасність. – Одеса – Київ – Варшава, 2012. – С. 3–5.
4. Діалог культур: Україна – Греція : Мат. Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, вересень 2010 р.). – К.: НАКККіМ, 2010.
5. Діалог культур: Україна – Греція: Мат. Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, вересень 2011 р.). – К.: НАКККіМ, 2011.
6. Діалог культур: Україна – Греція: Мат. Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, вересень 2012 р.). – К. – Одеса – Афіни – Патри, 2012.
7. Ettikoivvwiako evnuerwtiko evtutto. – 28. – 2012. – 140 p.

УДК 902.035(477.75)"633":338.48

Любов Олександрівна Чухрай
кандидат культурології, викладач
Київського національного університету
культури і мистецтв

МЕЗОЛІТИЧНІ ПАМ'ЯТКИ ГІРСЬКОГО КРИМУ ТА РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Стаття присвячена музеєфікації печерних пам'яток гірського Криму доби мезоліту. Розглядаються можливості створення спеціальних екскурсійних маршрутів археологічними пам'ятками.

Ключові слова: Крим, мезоліт, пам'ятка археології, стоянка, печера, культурний шар, музеєфікація.

The article is dedicated to the upland Crimea cave monuments museumfication of the Mesolithic Age. The possibility of the specific tourist tour organization of the archeological monuments is considered.

Keywords: Crimea, Mesolithic, archeological monument, man site, cave, cultural sphere, museumfication.

Величезна культурна спадщина Криму давно використовується для екскурсійного обслуговування вітчизняних і закордонних туристів. Печерні міста середньовіччя, антична спадщина, пам'ятки пізніх скіфів є об'єктом показу сотням тисяч різноманітних екскурсантів. Серед музеєфікованих пам'яток фортеця Судака і Херсонес, Керч та Неаполь скіфський, Чуфут-Кале і Мангуп. Музеєфіковані і деякі більш ранні пам'ятки. Проте їх кількість явно не відповідає тій ролі, яку вони можуть виконувати в туристичній галузі Криму. Серед них музеєфікована лише така видатна пам'ятка, як Кіік-Коба [2]. Але цього вкрай недостатньо. Таких музеєфікованих пам'яток могло б бути набагато більше. О.М.Титова та Д.В.Кепін наводять низку Кримських печерних пам'яток, які, на їх думку, підлягають музеєфікації (Ак-Кая, Чокурча, Вовчий грот, Таш-Аір, Заміль-Коба, Сюрень 1, Сюрень 2, Шан-Коба) [9, 61].

Основні палеолітичні та мезолітичні пам'ятки Гірського Криму розташовані на схилах глибоких каньйонів і представляють собою переважно неглибокі навіси, які розташовані досить високо над рівнем долини. Значна їх кількість знаходиться вздовж шляхів сполучення. Саме на такі пам'ятки треба звертати увагу з приводу їх подальшої музеєфікації і використання у туризмі. Виявлення таких пам'яток є вельми актуальним.

Питання музеєфікації кримських печерних пам'яток спеціально практично не розроблялося. Є тільки згадки про необхідність музеєфікації окремих пам'яток у спільній статті О.М.Титової та Д.В.Кепіна [9].

Метою статті є обґрунтування доцільності музеєфікації археологічних пам'яток мезолітичної доби, які можуть бути задіяні у туристичній галузі Криму. Це сприятиме більш повному використанню культурного потенціалу Кримського півострова.

Вибираючи об'єкти для музеєфікації серед пам'яток Гірського Криму, треба керуватися не тільки історичною цінністю пам'ятки, а й доцільністю їх об'єднання в єдиний екскурсійний маршрут. Не варто розробляти екскурсійний маршрут заради однієї пам'ятки у глибокому та складному для відвідування каньйоні. Якщо в одному каньйоні знаходяться декілька пам'яток, є сенс музеєфікувати їх всіх разом або поетапно. Такі маршрути будуть доцільні вздовж р. Бельбек, де знаходяться численні